

Motion till riksdagen

2010/11:Sf388

av **Wiwi-Anne Johansson m.fl. (V)**

En jämställd föräldraförsäkring

1 Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen begär att regeringen återkommer med förslag på hur föräldraförsäkringen ska delas mellan föräldrarna.

2 Inledning

Män tar i dag ut ca 22 procent av föräldradagarna och kvinnor resten. Enligt TCO:s s.k. pappaindex har männens uttag av föräldradagar ökat något det senaste året. Däremot är antalet män som tar ut dagar konstant. Fortfarande tar alltså männen bara ut cirka en femtedel av dagarna och med nuvarande takt kommer det att ta 50 år innan kvinnor och män delar föräldraledigheten lika.

Hur kvinnor och män ska förmås att fördela ansvar för hem och barn lika är en av de mest centrala jämställdhetsfrågorna i vår tid. I dag subventionerar kvinnor mäns lönearbete genom sitt eget obetalda arbete. Frågan om lönediskriminering, otrygga anställningar, ofrivillig deltid och lägre pension hänger ihop med vem som tar det huvudsakliga ansvaret för omsorgen om barn och familj. Eftersom kvinnor ses som bärare av detta ansvar, har kvinnor också en sämre utgångspunkt på arbetsmarknaden. Även arbetsliv och privatliv hänger ihop. För att få till stånd ett jämställt arbetsliv krävs också ett jämställt privatliv, med andra ord en jämställd fördelning av det obetalda arbetet i hemmen.

För att komma till rätta med den rådande ordningen krävs en rad övergripande samhällsförändringar. Vänsterpartiet driver frågan om rätt till heltid och förkortad arbetstid. Vi vill höja kvinnors löner och vi arbetar för en gemensam välfärd som kommer alla till del. För Vänsterpartiet är det alltså självklart att använda de politiska verktyg som finns inom ramen för den generella politiken för att skapa de nödvändiga förutsättningarna för jämställdheten mellan kvinnor och män. Inom den ekonomiska familjepolitiken

Fel! Okänt namn på

finns kraftfulla sådana verktyg, framför allt i kravet på att dela föräldradagarna lika mellan båda föräldrarna.

3 Regeringens politik ett bakslag för jämställdheten

I den jämställdhetsbilaga som regeringen lämnat till budgetpropositionen för 2011 konstateras att den ojämlika fördelningen av resurser mellan kvinnor och män har sin grund i arbetsmarknaden, att kvinnor tar ansvar för den största delen obetalt hemarbete och att fler kvinnor än män är deltidsarbetslösa. Trots insikten om dessa förhållanden gör regeringen inget för att angripa orsakerna till denna ojämlikhet.

Andelen kvinnor som lever under den relativa fattigdomsgränsen har ökat under den gångna mandatperioden och i år kommer 452 000 kvinnor att leva under fattiga förhållanden enligt ett underlag från riksdagens utredningstjänst som Vänsterpartiet låtit ta fram. Inkomstskillnaderna mellan kvinnor och män har under de senaste fyra åren ökat med ca 10 000 kronor per år, 57 000 ensamstående kvinnor med barn lever under fattigdomsgränsen, vilket motsvarar ca 25 procent av gruppen.

Regeringens reformer, till exempel jobbskatteavdraget, har främst gynnat män i de övre inkomstskikten. Även kvinnor i det högsta inkomstskiktet har missgynnats då 18 procent av inkomstökningen har tillfallit gruppen män medan 6 procent tillfallit gruppen kvinnor. Totalt har 56 procent av den totala inkomstökningen tillfallit män som grupp jämfört med 44 procent till gruppen kvinnor. Alliansregeringens politik är med andra ett stort bakslag för jämställdheten mellan kvinnor och män.

De ökade ekonomiska skillnaderna mellan män och kvinnor strider inte bara mot riksdagens jämställdhetspolitiska mål. Med regeringens ansvarslösa och könsblinda politik riskerar klyftorna mellan kvinnor och män att fördjupas ytterligare under de kommande fyra åren.

Regeringens nedskärningar av sjukförsäkringen och a-kassan slår särskilt hårt mot kvinnor, och kvinnor drabbas på flera sätt hårdare än män av neddragningar i de offentliga välfärdstjänsterna. Som offentligt anställda får de ta konsekvenserna i form av sämre löneutrymme, minskad bemanning, risk för uppsägning och arbetslöshet. Samtidigt flyttas ansvaret för omsorg om barn, äldre och personer med funktionsnedsättning över på anhöriga, i praktiken på kvinnor. Regeringen omvandlar på så sätt det arbete som varit professionellt, avlönat och gemensamt finansierat till oavlönade kvinnoyrken. Därmed har man tagit flera kliv tillbaka i riktning mot de förhållanden som rådde före 1970-talets expansion av den offentliga välfärdssektorn.

Utöver detta har regeringen infört möjligheten för kommunerna att besluta om vårdnadsbidrag för föräldrar som väljer att stanna hemma med barnen. Det innebär att skattemedel används för att uppmuntra kvinnor att göra sig ekonomiskt beroende av män och axla rollen som hemmafru. Regeringen har

också infört en jämställdhetsbonus som ska locka män att ta det föräldraansvar som anses obligatoriskt för kvinnor.

4 En föräldraförsäkring för jämställdhet och barnets bästa

Barn behöver nära och trygga relationer med båda sina föräldrar. Den relationen grundläggs tidigt i livet. Därför är det viktigt att båda föräldrarna tillbringar tid med barnet under det första året. Många män vill ta ut mer föräldraledighet, men motarbetas av sina arbetsgivare. En jämställd fördelning av dagarna mellan föräldrarna skulle tvinga arbetsgivare att acceptera att män tar ut ledigheten, och göra det mer socialt accepterat på manligt dominerade arbetsplatser.

De flesta partier i riksdagen är överens om att föräldraansvaret måste delas mer lika mellan kvinnor och män. I över 30 år har det försök gjorts med kampanjer, pappamånader och bonusar, men mäns uttag av föräldradagar har bara ökat marginellt. Arbetsgivare vet att kvinnor enligt statistiken i högre utsträckning än män är borta från arbetet för att vara hemma med barn. Ur arbetsgivarnas perspektiv kan det därför vara rationellt att diskriminera kvinnor och gynna män. Det ojämslida uttaget av föräldraledighet drabbar därigenom alla kvinnor, oavsett om de själva någonsin blir föräldrar och oavsett hur de i så fall väljer att ta ut föräldraledigheten. Så som dagens föräldraförsäkring är konstruerad så är den med och skapar utanförskap och ojämslildhet. Kvinnor förlorar när det gäller karriärvägar och ekonomiskt inflytande. Barn förlorar när det gäller kontakten med sin pappa. Män förlorar när det gäller delaktighet i sin egen familj. Precis som när det gäller andra försäkringar som arbetslöshets- och sjukförsäkringen måste politikerna ta sitt ansvar för de långsiktiga och storskaliga effekterna av hur skattemedel används. Om män tar större del i sina barns liv och vardag kommer det att förändra normerna för manlighet och kvinnlighet och detta har potential att leda till mer genomgripande förändringar av maktrelationer och strukturer både på det personliga och på det politiska planet, t.ex. i synen på vad som är rationellt, hur arbetsmarknaden är strukturerad osv.

Vänsterpartiet föreslår mot bakgrund av ovanstående en delning av föräldradagarna mellan föräldrarna. Det som krävs är en fortsatt generös föräldraförsäkring som baseras på samma principer som alla andra socialförsäkringar. Det innebär att föräldrapenning inte ska kunna överlåtas på den andra föräldern, på samma sätt som det inte är möjligt att överlåta sin sjukpenning eller arbetslöshetsersättning på någon annan.

Föräldraförsäkringsutredningen lämnade 2005 ett förslag till en reformerad föräldraförsäkring (SOU 2005:73). Utredningsförslaget går ut på att föräldraförsäkringen ska byggas ut med två månader, att fem månader ska gå till mamman, fem till pappan och den tredje delen till att fritt fördelas mellan föräldrarna. Enligt Vänsterpartiet skulle en sådan tredelad modell visserligen vara ett positivt steg i rätt riktning, men inte lösa de strukturella problemen

Fel! Okänt namn på

vare sig i privatlivet eller på arbetsmarknaden, eftersom det, i de flesta fall, skulle innebära att mamman tog ut två tredjedelar av försäkringen och pappan en tredjedel. Sådana förslag till lösningar bryter därmed inte diskrimineringen av kvinnor i arbetslivet och motverkar inte det faktum att kvinnor subventionerar mäns lönearbete genom sitt eget obetalda arbete.

Vi är övertygade om att det krävs mer än morötter och att invänta beteendeförändringar för att bryta könsmaktsordningen och för att stärka kvinnans ställning. Mot denna bakgrund bör regeringen återkomma med förslag på hur föräldraförsäkringen ska delas mellan föräldrarna. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Stockholm den 27 oktober 2010

Wiwi-Anne Johansson (V)

Ulla Andersson (V)

Rossana Dinamarca (V)

Jacob Johnson (V)

Josefin Brink (V)

Christina Höj Larsen (V)